

Inaugurăm cu acest număr, o rubrică nouă: *Consultații*. Prezența ei în paginile revistei noastre a fost impusă de abundența numărului de piese care sosesc, în ultima vreme, la redacția noastră. În marea lor majoritate, sînt piesele unor debutanți, de cele mai multe ori tineri. Unii dintre autori dovedesc calități reale. Tocmai pentru a ajuta la dezvoltarea acestor calități a fost creată rubrica de față.

Pe de altă parte, redacția n-a pierdut din vedere necesitatea colaborării autor—teatru și de aceea a creat pentru oamenii de teatru, în general, și pentru regizori în special, puțința de a lua contact cu piesele care se scriu și ni se trimit. Cu alte cuvinte, în paginile noastre vor apărea „consultații“ — recenzii, prezentări ori simple convorbiri — despre piesele inedite. Ele vor fi semnate mai ales de regizori (care pot fi, eventual, de la caz la caz, interesați și în montarea acestor piese pe scenă). Socotim că astfel, în inșiși paginile revistei noastre, va lua naștere o formă nouă de colaborare între autor și teatru, colaborare pe care o dorim cît mai fructuoasă pentru amîndouă părțile.

Începutul îl face regizorul Lucian Giurchescu, de la Teatrul de Comedie din Capitală, cu comedia în două părți *Autorul local sau Jocul de-a „Bricheta“* de Mihai Cîmpeanu (Sibiu).

Îi dăm cuvîntul :

Stimate tovarășe Cîmpeanu,

„Autorul cunoaște viața... asta se simte... Nu stăpînește meșteșugul... e firesc... Dacă îl ajutăm, poate scrie și alta... și încă multe“.

E o replică din finalul piesei *dumitale*. Se referă la un personaj și — cine știe? — poate, autocritic, la dumneata și critic la cei ce ți-au dat sau îți vor da sfaturi. Dar asta nu are importanță prea mare pentru dialogul dintre noi, decît în măsura în care mă obligă pe mine să o traduc, de data aceasta, pentru uzul autorului și nu al unuia dintre eroii săi.

Aș spune deci că „autorul pornește de la viață...“ (pentru că a o cunoaște presupune, după părerea mea, o mai substanțială analiză a mobilurilor care determină comportarea unor eroi într-un moment de „criză“ și o mai adîncită explicare a procesului lor psihologic, decît se întrevede în piesa *dumitale*) „...și asta se simte... Nu stăpînește meșteșugul“ (poate mai exact ar fi: nu are experiență, îndeajuns, pentru a ști să acorde organic gîndurile sale cu formulele de teatru, proprii sau împrumutate, ce-l ispitesc) și asta „... e firesc... Dacă îl ajutăm (și dacă asta o vrea și el), poate scrie...“ (și aici mă îndepărtez total de eroul *dumitale*) nu alte piese (de asta sînt sigur), ci poate încă o dată aceeași piesă, care nu mi-a displicut, deși m-a dezamăgit sau mai bine zis m-a întristat din cînd în cînd.

Ai ales o formulă de teatru în teatru, care mi-a reamintit dintru început o piesă jucată pe scena Teatrului Evreiesc de Stat din București (Eroii sînt în stal de A. Storin). Ca și acolo, un consiliu artistic dezbate pe viu o piesă și deci implicit avem de-a face cu două acțiuni, cea de pe scenă și cea de pe scena scenei.

Piesa *dumitale* cuprinde nu două acțiuni, ci două piese. Prima, ce se vrea comedie, ne dă titlul (*Autorul local*), cadrul în care se desfășoară cea de-a doua

și prilejul de-a satiriza rutina și anchihoza unor teatre în raporturile cu autorii locali, sau debutanți, sau pur și simplu originali. Prilej pentru autori și de o oarecare, presupusă sau reală, răfuială a lor cu teatrele. (S-ar putea să n-am dreptate, dar, crede-mă, negativismul dumitale fiind e vorba de secretariatele literare mă duce la asemenea concluzii. Și, zău, există și acolo mulți, foarte mulți oameni ce sprijină crearea noii literaturi, și nu numai figuri de încuiați, cum vă place dumneavoastră — unora dintre autori — să-i înfățișați, uitind parcă aportul acestor „sperietori de ciori“ la reprezentarea multor scrieri ale dumneavoastră sau altora.) Cea de-a doua, o dramă, povestește un crimă din viața unui bărbat tânăr, pe care dorința unui trai „mai ușor“ îl împinge în brațele unor delapidatori și afaceriști, cu „ajutorul“ cărora începe să se înfrupte din avutul pe care-l administrează. Continuă cu momentul în care, fiind pe cale de-a fi prins, i se prezintă două alternative: aceea de a-și urma „prieteni“, trecind de la furt la crimă (în cazul de față se plănuiește să se dea foc unui depozit de cherestea în speranța că flăcările vor putea mistui și probele raptului), sau de a-și asuma răspunderea faptelor sale, cale aleasă în cele din urmă de erou. Destinul lui Eugen — așa se numește eroul nostru — se împletește cu cel al soției sale, o casnică prin împrejurări (sau mai bine zis menținută în această condiție de dezinteresul soțului pentru realizarea ei și în afara lui) și deci nu prin vocație și pe care momentul de criză o dezmeticește și o face să evadeze în realitate, în concret, în viață.

S-ar putea ca rezumatul meu — dar de ce să spun s-ar putea, când e sigur? — să redea schematic intenția dumitale scrisă, dar ideea rămâne fără îndoială asta.

Deci, două piese într-una singură. Nu-ți reproșez. Dimpotrivă. Cu o singură condiție: ca cele două părți să se ajute, să se completeze și, aș adăuga, cu un termen mai puțin propriu, să se propulseze reciproc. În parte, reușești acest lucru, dar, din păcate, invers proporțional cu importanța pe care o dai dumneata însuși celor două teme.

Să mă explic. Categori, povestea lui Eugen și a Ninei (așa se cheamă soția), povestea dramatică a celui ce greșește împotriva noii morale, împotriva îndatoririi sale de om și cetățean, trece pe primul plan. Nu o spun eu, ci piesa. Drama se desfășoară logic, are o creștere, un punct culminant, un deznodământ destul de veridic și în orice caz drept, și ceea ce e și mai important: dezbate, în spatele unei întâmplări de viață, o problemă majoră, aceea a răspunderii fiecărui dintre noi față de încrederea acordată nouă de societate.

Mi-ai putea replica, spunându-mi că și atitudinea unui secretar literar, a unui consiliu artistic, a unui teatru față de producția dramatică originală răspunde la urma-urmelor aceleiași idei. Nu te contrazic. În piesa dumitale însă, aceasta trece pe planul al doilea, rămâne cadru, nu naște un conflict, nu pune față în față două atitudini clare. Mai bine zis, birocrății și entuziaștii (iartă-mă că schematizez) nu se conturează în focul bătăliei pentru o dramaturgie nouă, ci sînt enunțați ca tare odată pentru totdeauna de autor. Regizorul și actorii ce îmbrățișează piesa debutantului o fac pentru că așa vrei dumneata, iar secretarul literar și ceilalți care o întîrzie sau n-o sprijină, pentru că ai întîlnit în realitate sau în literatură asemenea tipuri. Și dumneata doar ni-i prezinți, fără să ni-i explici.

În schimb, dincolo, adică în piesa ce se joacă ca teatru în teatru, există un conflict atît între Eugen și prietenii săi pe de o parte, și noul contabil Voicu (și într-o oarecare măsură Nina) pe de altă parte, înfruntarea pe planul ideilor, a atitudinilor în funcție de un comandament social (și acest lucru se înscrie în plus la bilanțul dumitale), precum și un conflict interior al personajelor Eugen și Nina, tradus prin frământarea, ezitățile și concluziile celor doi.

Privită prin această prismă, pare curioasă constatarea pe care o poate face cititorul, că piesa Bricheta (povestea lui Eugen) ajută la conturarea comediei-cadru, întreruperile datorate necesităților de schimbare a decorului „teatrului în teatru“ sau pauzelor de act dînd material pentru prezentarea a noi aspecte din munca de teatru (și asta e bine), dar că în schimb aproape nici un moment din comedie nu explică, nu propulsează, nu exercită vreo influență asupra

Brichetei, *Și zău, nu era atât de greu. Ba, am avut la un moment dat speranța că jocul de-a teatrul pină atunci neutru față de piesă va deveni activ. (Vorbes de ceea ce se prezintă consiliului artistic de pe scenă și în care s-ar putea reprezenta Citadela sfărîmată sau Celebrul 702, Mielul turbat sau Anii negri, Bricheta dumitale sau altă piesă ce o vei scrie.)* Îți amintești momentul în care, datorită unor divergențe de gusturi, se reprezintă mai multe versiuni ale aceleiași scene. Versiunile puteau fi diferite ca fond, puteau naște complicații sau schimba cursul acțiunii, puteau lumina caracterele și întregi înțelesurile dramei. Dumneata n-ai vrut sau nu ai putut. Te-ai mulțumit cu o satirizare a unor moduri de interpretare. Ți-ai bătut joc de melodramatismul desuet. Dar, fără a te contrazice, în pledoaria pentru jocul simplu, realist, lipsit de înfloriturile protagoniștilor unor filme de duzină, îți amintesc că nu erau necesare, deoarece piesa în întregul ei nu se ocupă de modul de prezentare sau descriere a unei piese, ci de faptul de-a reprezenta sau nu o piesă nouă, curajoasă, combativă. Și iată că ai țintit în gol.

Tovarășe Cîmpeanu, ai avut cîteva idei interesante. Mai mult, prima parte a Brichetei (drumul lui Eugen spre corupție, coruperea lui și spectrul unei posibile răfuielei) e atractivă. Se citește cu interes, aș putea spune, aproape ca un roman polițist, sau ca o piesă pasionantă, aproape bună. Chiar și mai departe, dacă Voicu ar fi un om și nu doar o apariție promițătoare, dacă procesul interior al Ninei și al lui Eugen ar fi expus mai amplu, și nu noul „deus ex machina“: magnetofonul, ne-ar scoate din încurcătură, aș avea multe cuvinte de laudă. Dacă umorul ce apare cîteodată în partea (era să pun piesa) despre teatru ar fi mai puțin gratuit, sau dacă stilul ar fi ceva mai cursiv și mai îngrijit, ideile ar deveni o realizare plină, rotundă și nu una sporadică, parțială, ce promite dar și întristează.

„Formula nouă“ — și de ce n-am mărturisi-o? — nu e deloc nouă, ci doar pare a fi pentru un lector neatent sau complet neinforma, joacă feste. Ea poate fi gratuită sau contraindicată. Poate suna fals. Nu te supăra. Am fost cam aspru. Poate trebuia să insist mai mult asupra ceea ce ai reușit. Dar pentru că mi-ai făcut și bucurii pe parcursul lecturii, deoarece întrezăresc premisele unor viitoare piese, am vrut să-ți atrag atenția asupra ce nu există încă sau ce nu trebuie să existe.

Lucian Giurchescu

P. S. Dacă ți-am amintit că formula poate juca feste, să n-o înțelegi în sensul că aș dori Bricheta fără acțiunea din teatru, ci, dimpotrivă, în sensul ca aceasta să facă mai interesantă Bricheta, să o dezvăluie mai amplu, s-o oblige să ne aducă o PIESĂ.

Dar interesul față de formulă nu trebuie să prejudicieze realizarea unor componente de mai reală importanță și, în primul rînd, o mult mai atentă descriere, în acțiune, a personajelor.